

Szikszainé Nagy Irma (szerkesztő)

A Nyugat stílárís sokszínűsége

Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen, 2008. 166 pp.

Sántha Szilvia

A tárgyalt tanulmánykötet – a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének kiadványaként – a 2008. május 28-án a Nyugat születésének 100. évfordulója alkalmából tartott azonos című tudományos emlékülés előadásait foglalja össze. A XX. század legjelentősebb magyar folyóiratának centenáriumára tizenöt szerző tanulmányait gyűjtötte egybe két nagyobb fejezetcím alá Szikszainé Nagy Irma szerkesztő. Az első egység – *Átfogó történeti-esztétikai szempontok érvényesítése* címmel – magával a Nyugattal, annak stílusával foglalkozik, míg a második fejezet – *Elemzések a Nyugat indulásáról és képviselőiről* – egy-egy szerzőt, illetve egy adott szerző életművének valamely jellemző jegyét tárgyalva állít emléket a folyóiratnak.

A Szikszainé Nagy Irma által írt *Bevezető* a Nyugat jelentőségének felvázolása mellett értelmezi a kötet címében szereplő sokszínűség fogalmát. Azt mondhatjuk, hogy a sokszínűség adja a tanulmánykötet vezérfonalát, s ebben ragadható meg a Nyugat stílusának mibenléte és lényege. S ehhez kapcsolódik az első rész első tanulmánya is, a Kemény Gábor által írt *A Nyugat stílusa – amely nincs és mégis van* című írás. Kemény Gábor a stílárís sokféleségen kívül foglalkozik azokkal a jellemzőkkel is, amelyek a „nyugatosok” klasszikus modernségét – a maga sokszínűségével együtt – elkülönítik a korábbi stílusoktól, ezáltal mégiscsak körvonalazhatóvá téve egy nyugatos stílust, stíluseszmenyt, amely közel egy évszázadra meghatározta saját eszményeinket.

Arról, hogy a sokféleség sohasem lehet problémamentes, számos, a Nyugatban kialakult, illetve vele kapcsolatban folyt vita tanúskodik. Ezeket a második tanulmány szerzője, Heltainé Nagy Erzsébet három korszakra bontva tárgyalja, egy-egy reprezentatív vitát is kiemelve *Stílusviták a Nyugatban* cím alatt közölt tanulmányában.

Ezt követi Pethő József cikke, amely – annak ellenére, hogy Krúdy Gyula művészetét elemzi –, a kötet első egységben kapott helyet, mert a Krúdy-prózáat a szerző a Nyugat és a nyugatosok stílusával összefüggésben értékeli. Hasonlóképpen, a következő, a Tátrai Szilárd által jegyzett *A lírikus és az epikus Esti Kornél* című munka is olyan eredményekkel szolgál, amelyek túlmutatnak a pusztán Kosztolányi életművére vonatkozó belátásokon. A tanulmánykötet első egységét Fehér Erzsébet *A Nyugat-hagyomány ellenfényben (1945-1950)* című izgalmas írása zárja, amely már a Nyugat-hagyomány értékelését tárgyalja politikai-ideológiai szempontokat is figyelembe véve, főként az Újhold és az irodalompolitika irodalomszemléletének különbségeit vázolja.

A kötet második részét két alfejezet alkotja, *A Nyugat indulása* cím alatt három, *A Nyugat szerzői (stilisztikai esettanulmányok)* című alfejezetben hét tanulmány szerepel. Bencze Lóránt Ignóus cikkét elemzi szövegtani és retorikai szempontból *A hatalom, a művészet és a tudomány retorikája a Nyugat első számaiban* című írásában, miközben áttekintést ad az olvasás napjainkban már-már kétségbeejtő helyzetéről. Ezt követi R. Molnár Emma tanulmánya: Az „Én” megjelenési formái *Ady Endre korai verseiben*. *A Versek és az Új versek* kötetek darabjainak elemzésével az Ady-líra olyan jellegzetességeit tárgyalja a munka mint a lírai én kibontakozása, a szimbolizmus megjelenése, ill. ezekkel összefüggésben az Ady által kedvelt szimbólumok, motívumok, illetve a szerelem Adyra

jellemző sajátos értelmezése. Ezután olvasható Eöry Vilma tanulmánya, amely a korunkban kevésbé méltatott Balázs Béla szimbolizmusát vizsgálja elsősorban a mese műfajával kapcsolatban *A Balázs Béla-féle szimbolizmus a Nyugat első korszakában* című írásában.

A második alfejezetet Büky László *Szerkezetrend a költői szövegművekben* című tanulmánya nyitja, amely egy-egy Weöres Sándor-, Füst Milán- és Karinthy Frigyes-versben a téma-réma felépítést elemzi az ún. Fibonacci-sorozattal összefüggésben. Ezt követően Domonkosi Ágnes Móricz-tanulmányát olvashatjuk, amelyben előtérbe kerülnek *A szerelmes levél* című kisregényben megjelenő férfi-nő viszony különféle lehetőségei és rétegei, főként a nyelvi megformáltság szempontjából. A harmadik tanulmány, Jenei Teréz *Babits irodalomszemléletének változása az esszéportrék stílusának tükrében* című munkája a Babits-esszék és a Babits-széppróza között von párhuzamot, elsősorban az erős lirizáltság, a metaforizálás, a zenei mondat- és szövegszerkesztés tekintetében, illetve felhívja a figyelmet a szemléletmód változásának a szépprózában tapasztalhatóknál kevésbé erőteljes, de az esszékben is felfedezhető jeleire. Ezt követi Kornyané Szoboszlai Ágnes *„Író is úgy lettem, hogy Szilasbalhás kiszólt belőlem.” (Németh László indulása a Nyugatban)* című tanulmánya, amely a *Hováthné meghal* című novellát elemzi a helyszín és ezáltal a valóság, a nyelvjárási elemek, az idézés módja, valamint a – főként a későbbi Németh László-prózában sajátos – nyelvi-stilisztikus eszközök feltűnésének tükrében. A következő tanulmány Porkoláb Judit és Boda István Károly közös munkája, amely *A névtelen iszik* című Füst Milán-vers különböző szövegváltozatokkal, illetve egyéb versszövegekkel való összevetésével vezet el a Füst Milán életmű talányosságához, valamint annak a belátáshoz, hogy a költői szóhasználat alapos vizsgálata fontos támpontokkal szolgálhat az alkotói életműben való eligazodáshoz. A fejezet hatodik tanulmánya V. Raisz Rózsa *Közléstípusok és stílusirány egy Kaffka-elbeszélésben (Polixéma tant)* című munkája. Ez az értekezés olyan, a Kaffka írásokkal kapcsolatban általában felvetődő problémákkal foglalkozik, mint az én-elbeszélés, a dzsentri réteghez való viszonyulás, az idő, az emlékezés és a reflexió kérdésköre. A szerző különösen részletesen elemzi a novellában fellelhető szecessziós vonásokat, ezzel igyekszik bizonyítani az író nő szecesszióhoz való tartozását, amelyet összeegyeztethetőnek ítél Kaffka sajátos egyedi stílusával. A tanulmánykötet záró darabja a Szikszainé Nagy Irma által jegyzett *A Tóth Árpád-i impresszionizmus* című írás, amely a „hagyományos” módszerrel ellentétben egyetlen vers, a *Körúti hajnal* részletes stilisztikai elemzésével mutatja be a tárgyalt stílusirányzat sajátos Tóth Árpád-i válfaját, kiemelve a festészetben, illetve a szépirodalomban jelentkező impresszionizmus közötti a kapcsolatot.

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy a Debreceni Egyetemen egy olyan – a Nyugat sokszínűségéhez igazán méltó, színes – tanulmánykötet látott napvilágot, amelynek különböző témájú és különféle, de egyaránt lényeges kérdéseket felvető írásai között a Nyugathoz való kötődés valódi egységet teremtett. Mivel mind a tizenöt szerző mintegy „a Nyugat stílusának fényében” vizsgálódott, a folyóirat stílusa, „amely nincs és mégis van”, nem pusztán kiinduló-, hanem kapcsolódási pontként is szolgált a tanulmányok számára.